

Onderwijs zou zich meer moeten richten op *hóe* kinderen leren

Veel leerproblemen zijn strategieproblemen

door Jeanet Vroom-Kasper

Binnen mijn praktijk voor leer- en opvoedingsondersteuning maak ik onder meer gebruik van de coachingstechnieken van de MatriXmethode. Kern van deze methode is het veranderen van de beleving of strategie van de cliënt, die ten grondslag ligt aan het probleem. Leerproblemen van kinderen zijn vaak strategieproblemen. Wanneer niet-passende strategieën met behulp van MatriXcoaching aangepast worden, blijken kinderen ineens wel te kunnen leren. Voor wie daar bij zit, lijkt het simpel. Zo simpel dat je je afvraagt hoe het kan werken.

De MatriXmethode is ontworpen door Ingrid Stoop en onder andere gebaseerd op NLP (Neuro Linguïstisch Programmeren) technieken en de opvattingen van Byron Katie. In zijn boek *Je ongekende vermogens*¹ gaat Anthony Robbins uitgebreid in op de achtergronden van NLP. Volgens Robbins is de essentie van succes dat je in staat bent, zowel in je hoofd als lichamelijk, een specifieke serie acties uit te voeren. Hierbij zijn de 'dingen die je doet' (je acties) van belang, maar ook de volgorde waarin je die acties uitvoert. Acties en de volgorde daarvan noemt Robbins bij elkaar de gehanteerde 'strategie'. Strategieën zijn als de combinatie van de kluis van je hersenen. Als je alleen de losse cijfers kent, krijg je de kluis niet open. Je moet ze in een specifieke volgorde invoeren om de kluis open te krijgen. In het voorbeeld van de kluis zijn de cijfers de bouwstenen van de strategie.

Onze zintuigen (zoals zien, horen, voelen) zijn de bouwstenen van de strategieën die we gebruiken in ons dagelijks leven. De volgorde waarin waarnemingen, zowel intern als extern, zich aan ons presenteren, bepaalt de mate waarin onze strategie succesvol is. Een voorbeeld: wanneer je een boek leest, is je externe visuele waarneming een boek met zwarte letters op een witte achtergrond. Je interne waarneming is het verhaal dat je ondertussen in je hoofd ziet afspelen.

Strategie bepaalt uitkomst

De strategieën die we hanteren leveren consistent dezelfde uitkomst op. Echter, veel mensen zijn zich niet bewust van de strategieën die ze hanteren. Daardoor ondergaan ze de waarnemingen (intern of extern) die bij hen binnenkomen en laten zich door die waarnemingen tot een bepaalde actie leiden. Terwijl je, als je weet welke strategie je hanteert, zelf kunt bepalen tot welke actie je wilt komen.

Het is belangrijk om te ontdekken met welke strategie je tot een bepaalde actie komt. Dat is wat een MatriXcoach doet. Een MatriXcoach is opgeleid om te ontdekken welke strategie de cliënt hanteert, zodat hij precies weet waarop de cliënt reageert, en dus de cliënt kan geven wat deze nodig heeft.

Wat betekent dat voor het onderwijs? Om te kunnen leren moet je op een goede manier informatie kunnen verwerken. Informatie verwerken (opnemen, opslaan, onthouden en weer kunnen gebruiken) is vooral een kwestie van de juiste strategie hanteren. Dat wil zeggen: ondersteunt de strategie die je gebruikt de taak die je van je hersenen vraagt, namelijk het op een goede manier verwerken van de informatie?

Leren leren

Informatie neem je op via je zintuigen. En, zoals we net hebben gesteld, je zintuigen zijn de bouwstenen van de strategie die je hanteert. Wat je hebt gehoord, gezien, gevoeld is in je hersenen opgeslagen. Leerproblemen ontstaan vaak bij het opnemen en opslaan van informatie, juist daar waar je zintuigen een grote rol spelen.

Veel kinderen met leerproblemen zijn niet zozeer leergestoord, maar meer 'strategie-gestoord'. Ze moeten leren op welke manier ze hun vermogens hanteren, ze moeten 'leren leren'. Ons onderwijs is

echter meer gericht op *wat* kinderen moeten leren, dan op *hoe* ze leren. Het onderwijs is een van de gebieden waarop kennis van de strategieën die een leerling hanteert een cruciaal verschil kan maken; het verschil tussen leerlingen die kunnen leren en leerlingen die niet kunnen leren.

Volgens Robbins kunnen sommige leerlingen niet leren, omdat de leerkracht niet weet wat de meest effectieve strategie is om deze leerling iets te leren. Daarnaast speelt mee dat niet alle leerkrachten voldoende kennis hebben van de verschillende manieren waarop kinderen leren. Uit onderzoekⁱⁱ blijkt dat 1/4 deel van de leerlingen voorkeur heeft voor een auditieve strategie, 1/3 deel voor een visuele strategie en ongeveer 45% gebruik maakt van beide strategieën. En dat terwijl ons onderwijs met name auditief wordt aangeboden!

Als je iemands leerstrategie niet kent, niet weet wat iemand nodig heeft om te leren, dan zal het grote moeite kosten om deze persoon iets bij te brengen. Dit is precies waarom extra hulp soms zo weinig echt resultaat oplevert: het is méér instructie met méér materiaal van hetzelfde. Als dit niet past bij de strategie van de leerling, zal er geen blijvend resultaat optreden. Het is dus zaak de strategie van de leerling te ontdekken, en daarbij aan te sluiten.

Voorkeur voor één zintuig

Mensen gebruiken niet alle zintuigen even veel en op dezelfde manier. Mensen neigen ernaar een bepaald onderdeel van hun neurologie meer te gebruiken dan andere. We hebben voorkeur voor een zintuig, een favoriet *representatiesysteem*. Natuurlijk gebruiken we de andere zintuigen ook, maar voor veel mensen is één representatiesysteem favoriet. Voordat je effectief een strategie kunt oproepen, moet je weten wat iemand als favoriet representatiesysteem heeft.

Bandler en Grinderⁱⁱⁱ ontdekten dat de richting waarin we onze ogen bewegen, bepaalt tot welk deel van ons zenuwstelsel we de gemakkelijkste toegang hebben. Als mensen informatie representeren, bewegen zij hun ogen, ook al is die beweging misschien maar klein. Visueel instelde mensen kijken in eerste instantie omhoog, auditief ingestelde mensen bewegen hun ogen op oorhoogte en mensen die meer gericht zijn op denken en voelen, kijken primair omlaag.

Door het stellen van open vragen en scherpe observatie ontdekt de MatriXcoach het favoriete representatiesysteem van de cliënt. Is de cliënt vooral visueel georiënteerd, of misschien auditief? Als dit bekend is, is de basis bekend voor het aanbieden van de leerstof. Vanuit het favoriete representatiesysteem gaan de coach en de cliënt vervolgens samen aan de slag met de leerstof.

Hoe werkt dat bij jou?

Is het dan zo simpel, gaat dat zo maar goed? Wanneer het favoriete representatiesysteem bekend is, gaan de coach en de cliënt kijken naar de strategie die de cliënt gebruikt bij het leren. Past deze wel bij dit representatiesysteem en is dit een handige strategie? Een van de middelen die de MatriXcoach daarvoor tot zijn beschikking heeft, is het laten maken van een tekening van het hoofd. De cliënt tekent zijn hoofd voor de coach. Aan de hand van deze tekening legt de cliënt uit 'hoe het werkt in zijn hoofd', met andere woorden welke strategie hij gebruikt.

In het coachingsgesprek past de cliënt, onder leiding van de coach, de strategie aan op de punten die niet goed werken, met het favoriete representatiesysteem als basis. Bijvoorbeeld: als je bij het spellen van woorden vooral gebruik maakt van je gehoor, is dat geen handige strategie. Het aantal klankzuivere woorden in onze taal is namelijk beperkt. Het kan nodig zijn om de strategie voor spellen aan te passen naar een meer visuele strategie. Daarbij moet de cliënt de ruimte krijgen om de benodigde veranderingen in zijn strategie op een eigen manier vorm te geven, zijn eigen aanpassingen in de strategie te bepalen. Immers, een strategie is alleen effectief als deze werkbaar is voor de persoon zelf.

Aansluiting zoeken bij de cliënt

Een voorwaarde voor een goed coachingsgesprek is dat een cliënt zich op zijn gemak voelt en de ruimte durft te nemen om zijn eigen aanpassingen voor te stellen. Hiervoor is een neutrale coach nodig, die aansluit bij de behoeften van de cliënt. De MatriXcoach maakt hierbij gebruik van een ander begrip uit de NLP, namelijk *rapport*. Rapport is het vermogen om iemands wereld binnen te gaan, en

de ander het gevoel te geven dat je hem begrijpt en dat je een sterke onderlinge band hebt. De coach maakt rapport met zijn cliënt door op hem af te stemmen - in lichaamshouding, stemhoogte, volume, maar ook door woordgebruik. Wederom vormt het favoriete representatiesysteem het fundament. In woordgebruik sluit de coach aan bij het representatiesysteem dat de cliënt het liefst gebruikt. Bij auditief georiënteerde cliënten bijvoorbeeld: 'Ik hoor wat je zegt' of 'Gaat er al een belletje rinkelen'; bij visueel ingestelde cliënten: 'Schilder ik een duidelijk beeld' of 'Het is nog wat wazig voor me'; bij gevoelsmatig ingestelde cliënten: 'Ik voel dat ik je begrijp' of 'Ik ben er niet zeker van dat ik je kan volgen'.

Door het maken van rapport is de coach in staat de cliënt snel op zijn gemak te stellen, waarmee de basis voor de coaching is gelegd. Het gesprek verloopt hierdoor soepel, beide partijen voelen zich op hun gemak, en mede daardoor wordt de indruk gewekt *wat is het simpel, hoe kan dit werken?*

Samenvatting

Een MatriXcoach maakt in zijn werk gebruik van een aantal elementen uit de NLP, namelijk het ontdekken van de strategie en het favoriete representatiesysteem van de cliënt. Door het maken van rapport en het stellen van vragen coacht de MatriXcoach vervolgens zijn cliënt bij het aanpassen van de strategie.

Jeanet Vroom-Kasper is onderwijskundige, gespecialiseerd in leerproblematieken. Naast haar werk als onderwijskundige, heeft zij haar eigen praktijk voor leer- en opvoedingsondersteuning, Groeienderwijs. Binnen Groeienderwijs ondersteunt ze ouders en kinderen bij het vinden van hun eigen strategie voor leren en opvoeden.

Meer informatie: www.groeienderwijs.nl

ⁱ Robbins, A. *Je ongekende vermogens : NLP: de weg van excellentie*. Utrecht, Servire, 2005.

ⁱⁱ www.gifteddevelopment.com

ⁱⁱⁱ Grinder, J. en R. Bandler. *Trance-formations. Neuro-Linguistic Programming and the Structure of Hypnosis*. 1981 Real People Press. (Nederlandse vertaling in: *In Trance-formatie*, Servire Uitgevers, Cothen, 1989)